

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Tomáše Herce v právní věci žalobce: **B. V.**, proti žalovanému: **Úřad vlády České republiky**, se sídlem nábřeží Edvarda Beneše 128/4, Praha 1, proti rozhodnutí vedoucí žalovaného ze dne 22. 10. 2024, č. j. 62023-2024-UVCR, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. 7. 2025, č. j. 17 A 102/2024-27,

t a k t o :

- I. Návrh na ustanovení zástupce **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žádný z účastníků **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce podal dne 4. 11. 2024 u Městského soudu v Praze žalobu, kterou se domáhal zrušení výše nadepsaného rozhodnutí vedoucí žalovaného, kterým zamítla jeho rozklad a potvrdila rozhodnutí Úřadu vlády České republiky ze dne 18. 9. 2024, č. j. 54371-2024-UVCR (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňové rozhodnutí se týkalo žádosti o poskytnutí informace podané podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InfZ“). Úřad vlády prvostupňovým rozhodnutím částečně odmítl žalobcovu žádost o informace z důvodu neexistence informací, část informací žalobci poskytl a část otázek uložil *ad acta*, jelikož předmětné dotazy nebyly způsobilými žádostmi o informace ve smyslu InfZ. Žalobce současně v žalobě požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce.

[2] Městský soud nyní napadeným usnesením zamítl žádost žalobce o přiznání osvobození od soudních poplatků (výrok I.) i návrh žalobce na ustanovení zástupce (výrok II.). Zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků soud odůvodnil tím, že žalobce

nedostal své povinnosti tvrdit a doložit, že jeho majetkové poměry neumožňují úhradu soudních poplatků a městský soud si tak nemohl učinit dostatečně úplný obraz o jeho poměrech. Žalobce pouze doložil, že pobírá starobní důchod a příspěvek na živobytí, ohledně svého majetku však nesdělil a nedoložil nic. K výdajům žalobce doložil pouze doklad o platbě za energie. Městský soud uvedl, že u něj žalobce vede značné množství sporů, ve kterých odmítá uhradit soudní poplatek, a lze se tak důvodně domnívat, že se v jeho případě nejedná o legitimní obranu jeho práv a zájmů, nýbrž o zneužití práva. Vzhledem k tomu, že městský soud dospěl k závěru, že v posuzovaném případě nebyly splněny podmínky pro osvobození žalobce od soudních poplatků, nemohl mu být ani ustanoven zástupce.

II. Obsah kasační stížnosti

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadá výše nadepsané usnesení městského soudu kasační stížností, v níž současně požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Požaduje „výrok *ad I + II – změnit tak, že se ad. I + II nezamítá* Požaduji vydat usnesení, že se ruší!“ Stěžovatel dále uvedl, že městský soud nesměl ve věci rozhodovat, jelikož vznesl námitku podjatosti, o které nebylo rozhodnuto. Dále sdělil, že postupem městského soudu v řízení vedeném pod sp. zn. 32 C 141/2015 mu bylo upřeno právo na odškodné. Zároveň „*UV-ČR řadu let, zneužívaly bezprávního stavu v ČR, kdy orgány činné takové jednání prostě nešetřily. Daný stav trval do 12. 3. 2025 - to je vydání závazného nálezu US č. II US 2468/2024.*“

[4] Vyjádření žalovaného nebylo vyžadováno s ohledem na skutečnost, že se jedná o kasační stížnost směřující proti procesnímu usnesení o zamítnutí žádosti stěžovatele o přiznání osvobození od soudních poplatků a návrhu na ustanovení zástupce, tudíž se z povahy věci týká výlučně právní sféry stěžovatele (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 72/2009-144).

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[5] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval žádostí stěžovatele o osvobození od soudních poplatků v řízení o kasační stížnosti a návrhem na ustanovení zástupce. V usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, dospěl rozšířený senát Nejvyššího správního soudu k závěru že „*stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích]*“. V nyní projednávaném případě ovšem nebylo napadeným usnesením rozhodováno ve věci samé, a stěžovateli proto nevzniká povinnost soudní poplatek zaplatit. Nejvyšší správní soud proto o žádosti o osvobození od soudních poplatků nerozhodoval. Závěry rozšířeného senátu učiněné ve vztahu k soudnímu poplatku dále promítl rozšířený senát v uvedeném usnesení i do úvah o povinném zastoupení stěžovatele: „*Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.*“ Zastoupení advokátem v tomto typu

pokračování

řízení tak není obligatorní. Nejvyšší správní soud se však dále zabýval otázkou, zda i přesto by v případě stěžovatele bylo zastoupení vhodné.

[6] Podle § 35 odst. 10 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Z citovaného ustanovení vyplývá, že navrhovateli lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv.

[7] Nejvyšší správní soud neshledal splnění druhé nutné podmínky pro ustanovení zástupce, tedy jeho nezbytnost k ochraně práv stěžovatele, neboť po zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl k závěru, že v projednávané věci není nezbytná potřeba zastoupení stěžovatele prokázána. Ačkoliv je část argumentace stěžovatele ve vztahu k dané otázce irelevantní, lze z kasační stížnosti dovodit, čeho se stěžovatel domáhá. Dle stěžovatele jsou výroky I. a II. napadeného usnesení nesprávné, neboť městský soud měl jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a návrhu na ustanovení zástupce vyhovět. Zároveň nemohl městský soud ve věci rozhodovat, jelikož o vznesené námitce podjatosti nebylo rozhodnuto. Kasační stížnost tedy splňuje veškeré zákonné náležitosti (byť je na samé hranici projednatelnosti). Nejvyšší správní soud na základě podané kasační stížnosti a podkladů obsažených ve spise může nikterak komplikovanou otázku neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce plně posoudit a věcně o ní rozhodnout, aniž by bylo třeba za tímto účelem stěžovateli ustanovovat zástupce. Ani stěžovatel v kasační stížnosti blíže nekonkretizoval, z jakého důvodu je ustanovení zástupce nezbytné k ochraně jeho práv. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl.

[8] Následně Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí městského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[9] Institut individuálního osvobození od soudních poplatků je upraven v § 36 odst. 3 s. ř. s., z něhož především vyplývá, že účastník může být zčásti a zcela výjimečně plně osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků.

[10] Smyslem a účelem osvobození od soudních poplatků je ochrana nemajetného účastníka řízení před odepřením přístupu k soudu. Účelem osvobození od soudních poplatků naopak není odbřemenit nemajetné účastníky řízení ve všech soudních sporech, včetně těch, které opakovaně a soustavně vyvolávají, ačkoliv nemají zjevný dopad do jejich životní sféry. V této souvislosti lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011-66, č. 2601/2012 Sb. NSS.

[11] Břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně skutečností, které odůvodňují osvobození účastníka řízení od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro soudní řízení,

tíží tohoto účastníka řízení (viz rozsudek NSS ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS). Je tedy na něm, aby rozhodné skutečnosti nejen tvrdil, ale i doložil. Městský soud v této věci dospěl k závěru, že se stěžovatelem předložené doklady jeví jako neúplné a není z nich možné získat přesný obraz o jeho finančních a majetkových poměrech. S tímto závěrem se Nejvyšší správní soud plně ztotožňuje.

[12] Stěžovatel ve formuláři k prokázání svých majetkových poměrů vyplnil pouze osobní údaje, počet osob v domácnosti, příjmy z hmotného a sociálního zabezpečení, odkázal na přílohy a jako další okolnosti uvedl tvrzení týkající se „*úmyslného krytí zločinů komunismu*“. Z tohoto podkladu tak vyplynulo pouze to, že ve stěžovatelově domácnosti žije pouze on a pes, a že pobírá starobní důchod ve výši 6 514 Kč a příspěvek na bydlení ve výši 1 267 Kč. K tomu doložil oznámení od Úřadu práce o zvýšení příspěvku na živobytí na uvedenou částku. Dále stěžovatel městskému soudu zaslal kopii výplatního dokladu starobního důchodu za období od 24. 12. 2024 do 23. 1. 2025 a dále kopii platebního dokladu SIPO za období leden 2025 na částku 1 050 Kč za elektřinu a 3 660 Kč za plyn. Žádné další relevantní skutečnosti stěžovatel neuvedl.

[13] Stěžovatel tak městskému soudu neposkytl dostatečné podklady k tomu, aby si městský soud byl schopen učinit přesvědčivý obraz o jeho majetkových poměrech. Z doložených dokladů není vůbec zřejmé, jakým způsobem stěžovatel zajišťuje své bytové potřeby, jaké jsou jeho výdaje mimo plateb za energie, zda se na jeho výdajích podílí někdo další, zda vlastní nějaký majetek. Nejvyšší správní soud se tedy ztotožňuje s městským soudem, že neměl možnost řádným způsobem zhodnotit, zda stěžovatel zákonné podmínky pro osvobození od soudních poplatků naplňuje, a že stěžovatel nedostal své povinnosti řádně a úplně prokázat své majetkové poměry odůvodňující jeho právo na osvobození od soudních poplatků.

[14] Jak dále správně poznamenal městský soud, i kdyby stěžovatel svou nemajetnost řádně doložil, je možné osvobození od soudních poplatků nepřiznat i s ohledem na množství a povahu sporů, které vůči různým orgánům veřejné správy vede (viz již citovaný rozsudek č. j. 7 As 101/2011-66). Existují-li pro to vážné skutkové důvody, soud účastníkovi řízení naplňujícímu podmínku nemajetnosti ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. odepré osvobození od soudních poplatků a své rozhodnutí přesvědčivě zdůvodní (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008-74, č. 2099/2010 Sb. NSS).

[15] Jak již bylo uvedeno výše, splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků představuje jednu z kumulativních podmínek, bez jejichž naplnění není soud oprávněn přistoupit k ustanovení zástupce z řad advokátů. Nejvyšší správní soud závěry městského soudu o nenaplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků potvrdil, nezbývá mu než potvrdit také závěr o nepřistoupení k ustanovení zástupce z řad advokátů. S tvrzeními, která stěžovatel předestřel v kasační stížnosti, se tak nelze ztotožnit. Městský soud neporušil základní práva stěžovatele, když nevyhověl jeho návrhům.

[16] Stěžovatelova námitka, že městský soud *nesměl* ve věci rozhodovat, jelikož nebylo rozhodnuto o námitce podjatosti, je účelová. Námitku podjatosti vznesl stěžovatel již při podání žaloby, přičemž městský soud tuto obratem předložil k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu. Nejvyšší správní soud o stěžovatelově námitce podjatosti rozhodl usnesením ze dne 7. 1. 2025, č. j. Nao 182/2024-7, a vyslovil, že soudci senátů 17

pokračování

A a 6 A městského soudu nejsou vyloučeni z projednávání věci vedené u městského soudu pod sp. zn. 17 A 102/2024. Usnesení bylo stěžovateli doručeno dne 10. 1. 2025 (doručenka na č. l. 10 spisu městského soudu). Stěžovatel se tedy prokazatelným způsobem seznámil s tím, jak Nejvyšší správní soud o námitce podjatosti rozhodl.

IV. Závěr a náklady řízení

[17] Nejvyšší správní soud kasačním námitkám nepřisvědčil a neshledal ani vadu, ke které by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Kasační stížnost proto zamítl podle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s.

[18] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel, který neměl ve věci úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení, žalovanému nevznikly náklady nad rámec úřední činnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. srpna 2025

JUDr. Radan Malík
předseda senátu